Ч. 36 Середа 16 (28) лютого 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр

Рада державна.

На вчерашнім засїданю Ради державної виїс Міністер скарбу Пленер три проєкти законів в справі реґуляциї валюти. Перший закон постановляє, що 200 міліонів зр. державних нот має ся стягнути з обігу, а іменно всї одноґульденівки, а також частину пяток і десяток. Натомість оба правительства пустять в обіг 80 міліонів срібних корон і за 100 міліонів зр. срібних ґульденів і банкнотів. Паперові одноґульденівки мають бути стягнені найдальше до 31. грудня 1899 р.

Другий проєкт закона уповажнює Міністра скарбу до віддана австро-угорскому банкови суми 112 міл. зр. у вибитих уже золотих 20-коронівках, яко припадаючу на Передлитавію частину, належну банкови за срібні ґульдени і банкноти, котрими буде заступлений убуток в обігї.

Вкінци третій проєкт закона уповажнює Міністра скарбу, зменшити біжучий довг державний в частинних облїґациях гіпотечних о 30 міліонів зр., котру то суму має ся узискати емісиєю ренти що найбільше 40-процентової.

Міністер Бакегем відповідав на інтерпеляцию кн. Шварценберґа, дотикаючу справи аґентів еміґрацийних. Міністер заявив, що кождому горожанинови, що сповнив свою повинність войскову, вільно на підставі законів основних еміґрувати, і правительство не може єму заборонити, але власти політичні роблять, що можуть, щоби здержати еміґрацию. На так звані інтереси еміґрацийні звертає ся пильну увагу, чого доказом процес у Вадовицях. Проєкт нового закона карного містить в собі під сим взглядом важні постанови.

Пос. Розер поставив внесенє в справі зміни закона о приналежности. — Пос. Брзорад поставив нагляче внесенє в справі позваня посла Дика перед суд карний в Пільзнї. Брзорад доказував, що суд нарушив в сїм випадку посольску ненарушимість і зажадав, щоби комісия для ненарушимости посольскої здала в Палатї справу до трох днїв.

По сїм наступило справозданє з вибору посла Мархета (лїберала з Бадену). Референтом сеї справи був пос. Телїшевский і вносив, щоби вибір сей признано важним, хоч і признавав, що підчас виборів дїяли ся надужитя. Против того виступили дуже остро посли Кайзер і Люеґер. Сей послїдний доказував, що при виборі дїялись надужитя і підкупства і дивував ся тому, що пос. Телїшевский промавляв за признанєм вибору. Остаточно по острій дебатї признано важність вибору против голосів антисемітів і Чехів.

Під конець засїданя поставили посли Беное, Барвіньский і другі нагляче внесенє в справі запомоги державної для потерпівших в Галичинї від повений і неурожаїв господарів в сумі 500.000 зр.

Пос. Чіянї і товариші інтерпелювали міністра торговлї, чи правда, що Франция поставила жаданє, щоби їй в справі мита від вина дати таку саму пільгу, яку дано Італиї, а коли правда, як думає міністерство заопікуватись краєвим промислом винним, котрий і так вже богато потерпів? — Пос. Рапп і товариші, Ґесман і товариші, Честимир Лянґ і товариші поставили потрійну інтерпеляцию в справі дефраудациї в головній касї для довгу державного, котрої допустив ся касиєр Ферлєс, котрий опісля відобрав собі житє. — Пос. Кронаветтер і Пернерсторфер поставили інтерпеляцию в справі убийства, якого допустив ся капітан Буреш на однім пекари віденьскім. Інтерпелянти сконстантували, що засудженє Буреша на 6 місяців арешту у профоса викликало серед населеня занепокоєнє: они домагали ся при сїй нагодї прискореня реформи судівництва войскового.

Віденьскі часописи доносять, що міністерство справедливости бажає собі переведеня скороченого поступованя в нарадах над новим кодексом карним. Дотичне внесенє буде поставлене на однім з найблизших засїдань Палати послів

Комісия буджетова Палати послів радила в суботу дальше над прелїмінарем на 1894 р. Широка дискусия вивязала ся при титулї „безпосередні податки“. Підчас наради зазначив п. міністер фінансів, Пленер, що правительство буде старати ся всїма силами, щоби Палата послів на осінній сесиї взяла під нараду предложеня о реформі податковій, бо коли-б предложеня ті не були залагоджені в згаданім речинци, то грозила би небезпечність відложеня того важного предмету на довший час.

Комісия валютова вибрала своїм предсїдателем пос. Д. Абрагамовича, єго заступником пос. Бера, а референтом пос. Щепановского.

Vaterland заперечує, мов би ті посли словеньскі, що доси ще лишили ся в клюбі Гогенварта, мали заявити, що лиш в такім случаю

---

33)

Похатник.

(Повість з американьского житя — О. Руппіюса.)

(Дальше).

Голос похатника ставав при послїдних словах чим раз слабший, він приложив руку до грудий і закашляв кілька разів, а відтак поступив ся до стільця, що стояв недалеко него, і поволи сїв собі на него. Але разом з ним поступив ся і Мортон із свого місця та приступив до прокуратора, а коли тепер підняв ся і оборонець і став говорити доказуючи, що публичний жалібник не піднесе чей знову таких закидів против сьвідка, які зробив єму торгівли, коли хотів підперти жалобу, то прокуратор вже й не чув, що він говорить, бо слухав лиш того, що єму оповідав старий плянтатор. В кілька хвиль опісля підняв ся він і сказав: Нехай високий трибунал зволить перервати розправу на пів години. Саме тепер довідав ся я зі взгляду на зложене послїдним сьвідком візнанє таких вістей, що цїла справа готова поступити на зовсїм иншу дорогу; по тім часї, о котрий прошу, поставлю свої внесеня.

Коли судия заповів перерву, не зробив ся вже такий нелад та неспокій в сали, як давнїйше; видко було, що всї люди призадумались були поважно, лиш шептали з тиха, нїби розмавлячи о тім, що з того всего буде, а не один, що вдоволений потакував тогди головою, коли прокуратор поставив був внесенє на арештованє Олени, оглядав ся тепер несьміливо за обжалованим, мов би встидав ся того, що був так нерозважний. Павлина вийшла була бічними дверми з Мортоном попід руку за прокуратором; — Олена сидїла коло свого батька, котрий зморщивши чоло сидїв мовчки та споглядав перед себе і лиш від часу до часу глянув журливо то на Олену, то знов забуваючи сам на себе подивив ся Гельмштедтови в очи; — Сара, споглядаючи боязько на своє панство, сїла собі коло похатника, котрий спустивши голову в долину, як коли-б дрімав, сидїв рівнодушно і лиш від часу до часу покашлював; — оборонець приступив до других адвокатів, але й тут вела ся бесїда лиш придушеним голосом; крім двох судиїв присяжних не вийшов нїхто із салї. Вже під конець розправи перед перервою почав був западати вечірний сумерк і возьний позапалював лямпи. Місце призначене для судиї, присяжних і сьвідків було тепер ясно осьвітлене; лиш там, де сидїла публика, було темнїйше.

Коли опісля одними бічними дверми війшов судия до салї, а зараз за ним другими дверми прокуратор і оба заняли свої місця, то в сали був такий спокій, що вже не треба було нїкого завзивати до порядку. Судия відкрив наново розправу, а прокуратор попросив о голос.

— Дивна запутанина обставин — промовив він грімким голосом — стала ся причиною теперішної розправи і то єї оправдує; тепер однакож набрав я переконаня, що весь акт обжалованя був хибний і то спонукало мене відступити зовсїм від него; думаю, що то буде лиш зовсїм справедливо, коли поставлю внесенє, щоби обжалованого пустити зараз на волю. Щоби імити правдивого виновника — сказав він глянувши на публику — пороблено вже всї відповідні кроки і стане ся все по закону.

Настала хвиля глубокої тишини, коли прокуратор відступив ся, а серед публики пішов відтак такий шум, як в улию, аж не було чути послїдних слів судиї.

Гельмштедтів адвокат приступив до обжалованого і поґратулював єму та відвів єго з лави обжалованих до громадки зовсїм єму незнакомих людий; судия прийшов на хвильку до него і подав єму руку; але надармо оглядав ся він за кимсь знакомим. Він почув шум, який зробив ся, коли люди, мало вдоволені розправою, почали виходити з салї не даючи нїякої ознаки анї вдоволеня анї невдоволеня; де лиш подивив ся, всюди споглядали цїкаво на него, і ще нїколи не почув ся він так чужим, як тепер; навіть і у вязници не було єму так важко, як в сїй хвили. Звинившись кількома словами перед своїм адвокатом, обернув він ся до місця, де сидїли сьвідки — але там не було вже анї Еліота, анї Олени, анї навіть Сари, не було вже нїкого; сидїв ще лиш згорблений

позістануть і дальше в тім клюбі, коли одержат вдоволяючі поясненя що-до ряду піднесених ними справ. О такім услівю не було і нема бесіди.

Перегляд політичний.

Є. Вел. Цїсар має в слїдуючім місяци виїхати до Рівієри (побережа в північній Італії), але перед тим поїде ще до Монахова до Найдост. Архікняг. Ґізелї. Звідтам аж поїде Монарх через тунель на св. Ґотарді і Александрию до Рівієри. З сеї нагоди пустили деякі часописи, особливо французскі, всїлякі вісти о стрічи нашого Монарха з королем італїяньским і т. д. Бюро кореспонденцийне заявляє, що всї ті вісти суть зовсїм безосновні.

Президент мінїстрів Віндішґрец предложив вчера предсїдателям клюбів коаліцийних основні точки реформи виборчої і запросив їх на нараду, котра відбуде ся за кілька днів.

Вісти о уступленю буковиньского президента краю бар. Кравза не перестають повтаряти ся, а з ними і всїлякі комбінациї, що до его наслїдника. Говорено насамперед, що на его місце має прийти ґр. Джованеллї, відтак шеф секциї Плапшарт, а тепер приносить Montags-Revue вість, що наслїдником бар. Кравза має стати ґр. Йос. Тун, син намістника з Зальцбурґа, а староста в Теплицях.

Voss. Ztg. подає вість, що цїсар Вільгельм при нагоді побуту своєї родини в Аббациї має з'їхати ся з Є. Вел. цїсарем Франц Йосифом.

Декотрі часописи нотують вість, що в Сербії заносить ся знов на якийсь великий переворот, чи на зміну конституциї, та беруть в звязи з тим теперішний побут президента сербских мінїстрів у Відни; кажуть, що він хоче позискати в сїй цїли неутральність, а евентуально також і поміч Австро-Угорщини. Вість та здаєсь бути лиш простою комбінациєю.

Новинки.

Львів дня 27 лютого.

— **Презенти** одержали в епархиї перемиській оо. Ос. Сабарай на Кобло старе дек. самбірского, Єр. Куновский на Билич дек. дрогобицкого і Іван Гомза на Молодич дек. ярославского.

— **Великий пожар фабрики.** У Львові за городецкою рогачкою єсть велика фабрика спірітусу Шпрехера (перше Міколяша). В недїлю, коли у фабрици роботи не було, вибух з незнаної причини у нїй огонь і спалив єї до тла. Страшно було дивити ся, як серед снїжної заверухи снопи іскор злїтали у воздух і падали на дахи будинків, покриті грубою верствою снїгу. Кілька годин огонь немов душив ся у фабрици, палив все, що попало, аж коли дах завалив ся, огонь бухнув у воздух і мури потріскали. Сторожа пожарна зі Львова ратувала, що могла і з нелюдскою силою боронила приступу огню до бочок спірітусу. Як би був огонь засягнув і склад спірітусу, катастрофа була би страшна. А й так шкода виносить кілька сот тисяч, але була обезпечена. Фабрика буде стояти довгій час без роботи. Огонь повстав не знати з якої причини.

— **Під конець зими** маємо справдї зиму, бо доси не знати, що було, якась зима без снїгу. За послїдні два днї нападало снїгу тілько, що вже її саньми можна відважити ся їхати. З сяніцких сторін доносять, що там упали великі снїги. В деяких місцях лежить снїг на метер грубо. Дирекция зелїзниць державних, стараючи ся о правильну їзду, мусїла вислати в тамті сторони значнїйше число робітників до очищеня насипу зелїзничого від снїгу. З недїлї на понедїлок донесено краківскій дирекциї зелїзниць про замети снїгові між стациями Ритром і Пивничною. Вислана з Нового Санча машина усунула вал снїговий.

— **Що було в кошику?** Минувшої пятницї в полудне прийшла якась жінка на перемиский дворець зелїзниці і дала послугачеви кошик, щоби передав его пани, що мала приїхати слїдуючим поїздом і зголосити ся по кошик. Послугач ждав аж до ночи, а нїхто до него не зголосив ся по кошик. Тодї він пішов до начальника стациї. Там кошик отворено і найдено — дитину, котра спала.... Тепер шукають тої, що кошик передала.

— **Купіль в лазни.** З Городенки пишуть нам: В Городенцї місті є аж дві лазнї; одна ще минувшої осени погоріла, а друга була також в лихім станї. Тож жид Пінелес виреставрував єї теперечки а коли через довший час не було де „шніцувати ся“, то жиди були того дуже жаднї. В пятницю дня 16 лютого о 6 год. вечером зійшло ся було множество жидів на „швіц“ до лазнї, бо аж около 300; нараз пукла рура від кітла, котрою виходила пара до лазнї, і велика сила горячої пари набігла на середину межи жидів так, що зараз попекло ся кілька жидів і один робітник. Зробив ся переполох; всї жиди почали втїкати через двері і вікна лишаючи все своє лахмане в лазни та з криком: Ай вай, ай вай! Вус іс дус? Ес брент! ес брент! вибігли на улицю так, як їх Бог сотворив. Не один з читателїв засьміє ся, коли закінчу мою звістку: може яких 300 жидів вишвіцованих утїкало так до дому на шабас улицями, а хто бачив, то аж за боки брав ся зі сьміху, що серед такої снїговицї, яка була тої пятницї, появилось дуже „по лїтному“ так богато випарених та „вишвіцованих“ жидів. Люде жартом стали собі приповідати, що єсть надія на ранну весну.

— **Подушили ся в димі.** В Коломиї при улици Снятиньскій Ґершон і Мария Рімери вийшли дня 22 с. м. з дому, замкнувши в хатї троє дїтий, з котрих найстарше мало 10, а наймолодше 6 лїт. Дїти почали бавити ся сїрниками і запалили постїль і меблї. Сусїди замітили аж тодї огонь в хатї, коли дим бухав вікнами. Сейчас розбили двері, кинули ся до дїтий, але они вже не жили; всї трое задушив дим.

— **Страшне землетрясенє.** З Тегерану доносять: Місто Рошав збурене землетрясенем; 12.000 осіб убитих; 50.000 штук худоби згинуло. Не знати, кілько в тім правди, а то було би нещастє, яких мало на сьвітї.

— **Сорок похоронів відразу.** Ми вже доносили, що на німецкім корабли Бранденбурґ пук котел, а пара на смерть попарила 40 людий. Імено кляпа в кітлї відорвала ся і пара вибухла з кітла так нагло, що як перше мала силу 12 атмосфер, так потім лише 5. Дроти сьвітла електричного, ізольовані асфальтом, почали в парі топнїти і асфальт також. Пара зайшла і до каюти коменданта і їдальнї офіцирів, та они якось утекли вікнами. Попарені люди виглядали страшно: лиця мали спалені, а тїло попросту зварене, бо лежало три години в парі, заким можна було приступити до корабля. Декотрі убиті мали руки піднесені в гору, мов благали о поміч, а на їх устах була густа піна. Підошви на чоботах попукали їм, а шкіра покорчила ся. Ті, що пізнїйше померли, мали страшні рани від попареня. Межи убитими було богато висших урядників, котрі їздили на пробу на тім корабли. Отже похорони тих нещасних жертв були 20 с. м. в Кілю. Насамперед поховано інжинера Шульца, потім інжинера Пільке, а по полудни трийцять кілька похоронів ішло на кладовище один за другим. В містї не мали тілько караванів, отже прибрали сукном вози і на них везли покійників. Цїсар нїмецкий прислав від себе величавий вінок. За кождим караваном ішла найблизша родина, а за всїми ішли заступники цїсаря, князя Генрика, ріжних властий, рада міска, товариства, офіцири, а войско ішло попереду. Людий було яких 6000. Двайцять один покійників поховано в однїй спільній могилї, пять в другій, а трох окремо.

похатник, до котрого нахилилась була ґаздиня, що прийшла з ним із села.

— Ви слабі Ицку? — спитав Гельмштедт кладучи ему руку на плече.

Старий випростував ся. — То, видко, від того, що я змучив ся і трохи зворушив ся, від того так і ослаб — сказав він і подав руку молодому чоловікови — мої легки вже менї не служать, а коли-б то не мусїло бути нинї, то я би був і не прийшов сюди. Гельмштедт стиснув ему руку і глянув ему в его запале та помарнїле лице і аж тепер побачив зблизька, як старий страшно змінив ся. — Сим разом вийшли ви лиш з підбитим оком — говорив старий дальше та усьміхаючись злегка глянув на него — але на другий раз послухаєте може борше радо досьвідних людий; то лиш тота істория з дївчиною так вас загнала, але не можете сказати, що я вас від того не остерігав. — Видко, що по тїй замітцї похатника на лици Гельмштедта пробивало ся було то, що в нїм діяло ся, ще більше, як він то сам знав, бо старий дивив ся уважно на него і лиш покивував головою. — Лиш то одно собі памятайте, коли вас ще не навчило розуму — сказав він відтак — то говорить вам чоловік, що знає своїх людий; не запускайтесь дальше, то не вийде вам на добре — а коли й дібєтесь до того, що называєте своїм щастєм, то ще згадаєте колись старого Ицка; американьскої гордости старого не поможете, а я ще нїколи не видів, щоби то вийшло на добре, коли побере ся двоє людий, що народили ся з неоднаковими чувствами і виховали ся серед неоднакових звичаїв, як Нїмцї і Американцї.

— Ходїм хиба до готелю — відозвав ся Гельмштедт, як коли-б хотїв перебити похатникови і не дати ему робити своїх заміток — бодай тепер не знаю куди инде іти, там і найлїпше буде для вас. Ви слабі й змучені, та буде найлїпше, коли ляжете, а я посиджу коло вас. Завтра поговоримо о тім більше. — В тїй хвили почув він, що его хтось бере за руку, він обернув ся і дивить ся. а то Павлина, чогось нїби змішана. — Ходїть, Августе — відозвалась она — на долинї чекає віз, поїдете з нами і поки що будете у нас жити, доки аж все якось не полагодить ся.

Гельмштедт побачив в тїй хвили таку щирість в єї очах, що ему аж якось лекше від того стало. — Чи ви видїли Еліота? — спитав він відтак.

— Він же був перший, що з Оленою і Сарою вийшли з салї, але то добре, Августе, — відповіла она — заждїть, аж всї успокоять ся і нехай донька наговорить ся з батьком; аж тогди підете до него, я сама радила, щоби они не задержували ся тут.

Гельмштедт затулив собі очи рукою, в нїм пробудило ся чувство, котре противилось тому, щоби він вертав в ті сторони, де доси перебував, доки не буде знати, яке там буде его становище. — Признаю ся вам отверто — сказав він по хвили, що я волїв би нинї лишити ся в містї; ви менї, Павлино, зробили своїм предложенєм таку радість, що аж годї менї єї висказати, але я не хотїв би нїкому на очи показувати ся, доки аж сам з собою не прийду якось до ладу і не розважу добре своє положенє. А відтак не хотїв би я лишити самого старого мого приятеля Ицка, котрий дійстно не заслужив собі того, щоби я его самого лишив.

— Вже то ви завсїгди однакові, коли хочете комусь відмовити; видко, що ви не були би инакші й для свого найнебезпечнїйшого ворога — відповіла она — таж Ицкови буде лїпше у нас, як в тім тїснім готели, де нинї повно людий, о других ваших причинах вже й не хочу говорити. Хиба-ж вам так дуже лячно якогось хоч би найменшого зобовязаня супротив мене? Ну, то скажу вам, що ви би тепер не потребували нїякого лякатись, коли-б ви мене послухали. Она обернула ся до середних дверий салї, котра була майже вже зовсїм порожна, де стояв старий панок і кивав на ню. Гельмштедт пізнав, що то Мортон, а той підійшов і подав ему руку. — Він хоче лишити ся тут в містї і насамперед прийти сам з собою до ладу! — сказала Павлина.

— Нї, пане, так годї! — відозвав ся Мортон з простодушною щиростию — і я прошу вас, зробіть менї ту ласку, котрої вартість може ще й самі не знаєте, та їдьте до нас і уважайте наш дім за свій. Ми виннї вам вдяку, котру може не в силї вам оказати;

† Посмертні вісти.

О. Михайло Малиновский, вислужений архідиякон львівскої митрополичої капітули, голова „галицко-руского Матиці“, многозаслужений письменник на поли історії галицко-руской церкви і єї єрархії, помер у Львові дня 25 с. м. в 82 році житя. Похорон відбуває ся нині.

Господарство промисл і торговля

Товари корінні.

(Дальше*).

Управа і продукция кави та торговля нею. Дерево кавове вимагає ситного грунту, пересічної теплоти 27 до 28 степенів Цельзия, вогкости і тіни; длятого садить ся єго головно на підгірю, на корчунках праліcів. Зерна кави сіють звичайно на окремих грядках і підховують молоді деревця, котрі відтак пересаджують в сади, звані плянтациями. В Америці садять деревця в плянтациях по 75 штук в однім ряді, на півтора метра одно від другого; поміж поодинокі ряди садять ще задля тіни банани. В третім році по пересадженю до плянтациї родить дерево вже добре і дає, як до яких сторін, фунт або й два фунти зерна. Цьвіт кави єсть білий і пахучий а з него виростає в кутиках листя 5 до 7 червоних як дерень ягід. Жниво кави відбуває ся в Арабії навіть три рази до року а в Америці (в Мехіку) розпочинаєсь перше в жовтни, а друге, головне жниво, припадає на грудень і тягне ся до кінця марта.

Спілі ягоди зривають ся або обтрясають ся з дерева, сиплють ся на мати і сушать ся на сонци а відтак опихають ся в ступах і очищують ся з лушпини. В Америці посилають зірвані ягоди до млинів, де витискають зерно з ягід а відтак ще сиплють єго до мурованих ям і наливають водою; оно кисне тогди ще через 12 годин а мясо ягоди відстає від него до крихти. Вимите зерно сушить ся відтак на сонци або в сушарнях, очищує ся з насінної плівки і сортує ся. Машина до сортованя кави складає ся головно з подовгастої скрині і двох, косо понад собою поставлених валків, по котрих біжить грубе полотно з долини в гору. В двох місцях над тим полотном, висше і нисше, суть ще дві листовки, від котрих ідуть гачики, загнені до гори, і сягають аж до полотна. Мале, кругле зерно спадає по полотні поміж гачики аж на долину, а більше, плоске вертає з полотном в гору і спадає другим боком окремо. Коли-б більше зерно упало не плоским, але випуклим боком і сунуло ся в долину, то єго зловлять гачики, перевернуть горі хребтом на плоску сторону і оно вертає до гори. Так очищену і розсортовану каву сиплють до міхів та вивозять в сьвіт.

Від коли почали люди уживати кави за напиток, годі означити. Арабскі писателі згадують про каву вже в 15-тім столітю. В 1652 р. була в Льондоні перша публична каварня, а у Відни почали уживати кави з часів турецкої облоги в 1683 р. Під конець 17-ого столітя завіз був амстердамский посадник (бурмістр) Вітзен зерна кави з Арабії до міста Батавії на острові Ява і там засадив їх. В 1718 р. засадили Голяндці каву в Суріпамі (Парамарібо) в полудневій Америці, а майже в тім самім часі завезено єї з Мокки на острови Бурбони. Від часу, коли управа кави розширила ся ще й на островах Цейльон, Целебес, Куба та Порторіко а відтак і в Бразилії, стала продукция єї дуже велика. В 1873 р. випродуковано 8,491.653, а в 1885 р. вже аж 13.722.000 сотнарів кавового зерна. Кава стала ся нині одним із найважнійших артикулів торговлї. Єї довозять до нас з Індий, головно з Цейльону через Трієст. З міста Кольомбо на Цейльоні іде корабель до Трієсту 4 до 5 недїль а з Трієсту до Львова треба ждати на посилку звичайним фрахтом знову яких 3 недїлї. Американьска кава доходить до нас через Гамбурґ. В обох тих містах суть гуртівники, що спроваджують каву від продуцентів а відтак продають єї через своїх аґентів поодиноким купцям по краю. До нашої монархії привезено кави в 1892 р. 367.120 метричних сотнарів, але в 1893 р. вже значно менше бо 360.330 метр. сотнарів в вартости зиш 7 мілїонів. Инші міста, важні для торговлї кавою суть: Льондон в Анґлїї; Амстердам і Ротердам в Голяндії; Антверпія в Бельгії; Гавр, Бордо і Марсилія у Франциї.

2. Чай.

Побіч кави займає чай між товарами кольоніяльними найважнійше місце. Назва „чай“ єсть хіньского походженя, найбільше зближена до хіньского виговору, для того й найправильнійша. По хиньски називаєсь чай в мові учених (мандаринів) „ча“, після виговору в полудневих сторонах Хіни „тсі“, а в провінциї Фокієн говорять „тія“. Від сего послїдного слова пішла анґлїйска назва tea (читай „ті“), німецка і француска thé і латиньска thea; польска назва „гербата“ пішла з латиньскої: herba thea, що значить „зїле чаю“. Звідки первістно пішов чай, трудно означити; загально кажут, що з Асаму, краю, положеного над рікою Брамапутрою в Азиї, бо там знайдено дико ростучі корчі чайвника. Але вже від непамятних часів садять чайвник в Хіні і длятого сей край уважає ся вітчиною чаю. Чайвник належить до того рода ростин, що наше т. зв. іванове зїле та камелїя або японьска рожа. Єсть то корч, котрий доходить до висоти 2 метрів (виїмково навіть до 9 метрів); але звичайно підтинають єго і він росте так, як наші парічки або веприни (аґрест). Цьвіт чайвника єсть білий і пахучий, але найважнійше єсть єго листе, бо з него робить ся чай.

Чай має в собі подібне твориво, як кава, зване „теїною“, котру видобуває ся з листків і молоденьких галузок чайвника через парене єго кипятком; крім того має він в собі ще й кілька родів дублика (гарбовини), білковини і етеричний олієць, що надає чаеви властивого єму запаху. Гарбовина чаю надає єму силу стягаючу і длятого уживають єго за лїк на деякі недуги жолудка і кишок. Теїна підбуджує нерви, надає чоловікови живости і веселости, але в більшій скількости відбирає сон, роздразнює нерви дуже сильно, викликує в чоловіці неспокій, дрожане та біль і заворот голови. Т. зв. зелений чай має ті прикмети ще в більшій мірі, як т. зв. чорний. В Хіні і Японії пють чистий чай без нічого; в инших сторонах Азиї додають соли, молока, масла і муки а також їдять і цїле листе; в глубокій Росиї пють чай з „прікуской“, значить ся, кусаючи по трошку цукру і попиваючи до того чистого чаю; дальше в Европі пють чай з молоком, червоним вином і румом. Дехто думає, що „чай“ робить ся з „гербати“, коли до неї додати руму; очевидно не знає, що чай а гербата то все одно.

(Дальше буде).

*) Гляди ч. 31 „Народ. Часописи“.

Львів 26 лютого: пшениця 6·30 до 7·30: жито 5·20 до 5·75; ячмінь броварний 5·90 до 6·50; ячмінь пашний 4·75 до 5·—; овес 5.25 до 6·—; ріпак 11·— до 12·—; горох 6·— до 13·—; вика 7·— до 8·—; насїнє льняне —·— до —·—; сїмя —·— до —·—; біб —·— до —·—; бобик 5·— до 5·75; гречка 7·— до 7·50; конюшина червона 70·— до 80·—; біла 70·— до 80·—; шведска 65·— до 75·—; кмен —·— до —·—; аниж —·— до —·—; кукурудза стара 5·90 до 6·—; нова 4·90 до 5·—; хміль —·— до —·—; спірітус —·— до —·—

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 27 лютого. Є. Вел. Цїсар принимав вчера на приватній адвієнциї сербского президента міністрів Сімича, котрий перед тим був послом у Відни, і приняв від него письмо, відкликуюче єго з Відня яко посла. Сімич конферуфав опісля цїлу годину з Міністром справ заграничних ґр. Кальноким. — Рада міста Відня ухвалила похоронити помершого президента Прікса коштом міста. — Вчера відбули ся тут збори робітників без роботи, в котрих взяло участь около 1000 людий. Робітники ідучи улицями сьпівали революцийні піснї, а поліция мусїла робити порядок.

Берлин 27 лютого. В парляменті розпочали ся наради над росийскою угодою торговельною. Секретар державний Маршаль зазначив при тім великі користи політики европейскої, і сказав, що згадана угода єсть в ній ознакою великої ваги.

Гаммерфест 27 лютого. Велика буря наробила тут страшенної шкоди, погибло також богато людий. Стацию для ловлї китів Фольдферд буря зовсім зруйнувала.

я не уважав би вас за такого чоловіка, за якого я вас пізнав, коли-б ви серед таких обставин відмовили моїй просьбі.

Гельмштедт почув може перший раз в сій хвили, що в нім єсть якась гордість, котра має на єго ділане більший вплив, як він то сам знав. Доки она проявляла ся лиш в тім, що він не хотів приймити нічиєї помочи і підпори, то уважав він то в собі за щось благородного; але коли тепер станув перед ним богатий Американець і радше просив єго, як предкладав єму свою опіку, коли голос того чоловіка зробив на нім таке вражінє, що ось то они будуть жити як рівний з рівним, то він почув в собі якесь таке вдоволенє, що вже нічим були для него всї причини, які здержували єго в місті; они стратили свою силу, а гадка самопізнаня прийшла єму до голови. Був би може, не хотячи виставити себе на сьміх, відмовив і Мортонови, але очи Павлини спочивали на нім так спокійно і сумно, що єму здавало ся, як коли-б він мав знову допустити ся якоїсь несправедливости, котрої вже тілько разів допустив ся.

— Ви дійстно так прихильні для мене, що я не знаю, чим я собі на то заслужив — сказав він наконець — мене з чєстию пустили на волю і то вся заплата, якої можу жадати— але з цїлим серцем приму ваше запрошенє, бо пані Мортон каже, що Ицко може їхати з нами; я повинен бути єму вдячний, і не хочу тепер єго покидати!

— Дуже добре, пане! — відповів Мортон глянувши на похатника, — нехай лїчить ся у нас, а місця на возї знайде ся і для него. Поговорить з ним, а я тимчасом кажу винести ваші річи з вязниці — за кілька хвиль будемо могли їхати. — Він стиснув ще раз кріпко молодого чоловіка за руку, глянув на свою жінку і вийшов.

— Ви не гнїваєтесь на мене, Павлино?— спитав Гельмштедт і взяв єї за руку.

— Я ще нїкоки в своїм житю не хнївалась на вас! — відповіла она і усьміхаючись трохи глянула на него — що найбільше я сумувала, коли ви мене так мало розуміли. Але поговоріть тепер з Ицком! — говорила она дальше і обернувшись відійшла кілька кроків на салю.

Гельмштедт зробив так, як она казала.

— Я чув, як ви там о менї говорили — сказав на то старий — а коли вже конче хочете бути при менї, то я поїду з вами. — Чи тут, чи там — для мене вже все одно; моя ґаздиня переночує у своєї сестри в місті, а для вас то певно буде дуже добре, коли поїдете з ними, через то усунесь вам в будучности не один камінь з дороги!

— Я то не длятого роблю, Ицку!

Похатник лиш здвигнув на то плечима, закашляв кілька разів, що аж єго щось заболїло а відтак сїв знову і скулив ся.

(Дальше буде).

Надіслане.

За редакцию відповідає Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.